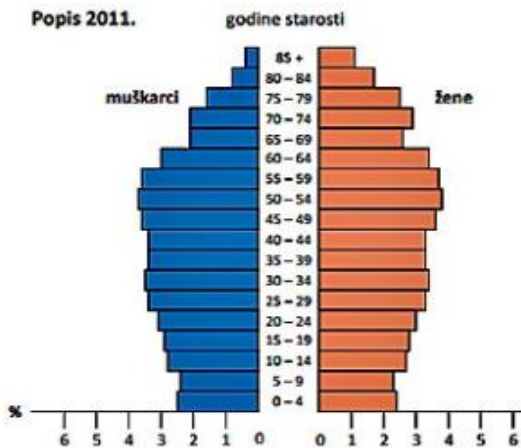

СТАНОВНИШТВО

- **Демографија** је наука која се бави проучавањем становништва – проучава кретање броја становника на Земљи, структуру и просторни распоред становништва.
- Број становника на Земљи се утврђује **пописом становништва** који се спроводи у свим земљама и по правилу се врши на сваких 10. година.
- **Највише** становника живи у Азији, а **најмање** у Аустралији.
- **Екумена** је насељени део Земљине површине
- **Анекумена** је ненасељени део Земљине површине
- Анекумена је Антарктик, поларне пустиње, безводне пустињске област и врхови високих планина
- **Густина насељености** представља просечан број становника који живи на једном квадратном километру одређене територије. Израчунава се тако што се број становника једне државе подели са њеном површином
- највећу густину насељености имају плодне низије (на надморским висинама до 500 м, живи око $\frac{3}{4}$ становништва), густо насељене су и речне долине, котлине и приобални делови светског копна.
- у пустињским областима има ретке насељености у оазама.
- **најгушће насељени делови света**: Источна Азија, Јужна Азија, Западна Европа и североисточни део САД
- **Природни прираштај** разлика између наталитета и морталитета, изражава се у промилима (0 / ∞). То је природно кретање становништва.
- **Наталитет** број живорођених у одређеном периоду или током једне године.
- **Морталитет** број умрлих у одређеном периоду или током једне године.
- **Депопулација** је **смањење** броја становника, а последице су : велики удео старог становништва у укупном броју становника, недостатак радне снаге, нестанак народа на одређеној територији, а самим тим и нестанак насеља.
- **Демографска експлозија** је појава **наглог пораста** броја становника у кратком временском периоду. (пример Индија), а последице су: недостатак обрадивих површина, хране, стамбеног простора и пренасељеност градова)
- Поред великих градова у Јужној Америци и Азији настају сиротињска предграђа (фавеле, сламови и басти)
- **Низак природни прираштај**: Европа, Северна Америка и Аустралија
- **Висок природни прираштај**: Африка, Азија и Јужна Америка
- Представља се графички **полно- старосним пирамидама**

- **Миграције** су механичко кретање становништва – привремена или стална промена боравка људи.
- **Историјске** миграције су се дешавале у прошлости: сеобе народа, после Великих географских открића и после великих ратова.
- **Савремене** миграције настају из политичких разлога (ратови, политички и етнички прогони); природних непогода (поплаве, суше, земљотреси, вулкани и еколошки проблеми на одређеној територији) То су **присилне** миграције.
- **добровољне** миграције настају због лоших услова живота, сиромаштва, незапослености
- Према времену трајања могу бити: **дневне, сезонске, годишње и трајне.**
- Трајне миграције подразумевају трајну промену места боравка и према правцу кретања могу се поделити на емиграцију и имиграцију
- **Емиграција** је процес исељавања и трајног напуштања државе или одређене територије
- **Имиграција** је процес усељавања људи у неку државу.
- Миграције могу бити **унутрашње** (у оквиру једне државе) и **спољашње** (одвијају се између две државе или два континента)
- **Последице миграција:** промена броја становника, исељавање може да проузрокује низ проблема; недостатак радне снаге, смањење броја младог становништва у тој земљи, депопулација и успорен привредни раст.
- **Структура становништва :**
  - полна
  - старосна
  - расна
  - национална или етничка
  - језичка
  - верска
  - образовна
  - економска

- **Старосна структура** указује да најмлађе становништво има Африка (40% становништва је млађе од 15 година), а најстарије становништво има Европа (15% младог становништва)
- **Расна структура** – људски род је јединствен.
- Разликују се три основне расе:
  - бела или европеидна (распрострањена у Европи)
  - жута или монголоидна (Азија)
  - црна или негроидна (Африка)
- На местима додире раса настају прелазне или мешовите расе – мелези
  - мулати – мешање беле и црне расе
  - местици – мешање беле и жуте расе
  - замбоси – мешање црне и жуте расе
- **Расизам** је негативна појава која људе вреднује по боји коже и такво схватање нема никакво оправдање. Ниједна раса није надмоћнија у односу на друге.
- **Етничка или национална структура** указује на припадност различитим етничким групама или народима.
  - Основна обележја једног народа: језик, култура, заједничка територија и свест о заједничком пореклу, национална свест
  - **етнички хомогене државе** – процентуално учешће једног народа је високо
  - **етнички хетерогене државе** – у оквиру једне државе живе припадници више народа или етничких група (Србија је етнички хетерогена)
- **Верска структура** указује на број верника у укупном броју становника одређене државе. Религијско опредељење је слободна одлука сваког појединца, али и на избор религије утичу географска средина, култура, традиција, народ коме припада)
- **Све велике религије су настале у Азији:**
  - Хришћанство (издваја се православна и римокатоличка религија)- верски објекти: црква и катедрала
  - Ислам – верски објекат - џамија
  - Будизам – верски објекат - пагода
  - Јудаизам – верски објекат – синагога
- Атеисти – људи који нису припадници ниједне религије

НАСЕЉА

- **Насеља** су места сталне или привремене територијалне концентрације људи и кућа.
- Типови насеља: сеоска и градска
- **Сеоска насеља** су мања насеља у којима се становништво углавном бави пољопривредом.
  - Села можемо поделити на села
  - **Разбијеног типа** – типичан за планинске или брдовите пределе, мала насељеност, становништво се бави сточарством
  - **Збијеног типа** - карактеристичан је за равничарске пределе, котлине, речне долине. Ако су дуж путева или речних токова, називамо их линијска насеља. (на пример Војводина)
- **Привремена насеља** – катунски или бачије, салаши, викенд насеља, камп насеља, бедуинска насеља у пустињама - оазама
- **Градови** су обично већа насеља са пуно функција, једино нема пољопривредну функцију.
- Функције града:
  - административна
  - индустријска
  - саобраћајна
  - здравствено-лечилишна
  - културно-образовна
  - туристичка
- **Урбанизација** је процес настанка и развоја градова – територијалног ширења
- **Конурбација** је урбана целина настала срастањем два или више градова (Рур – Рајнска област у Немачкој, Шлезивија или Шљонск у Пољској ...)
- **Мегалополис** је настао срастањем неколико конурбација (Токаидо, Босваш, Сансан...)
- **Периферија** је непосредно окружење града
- **Гравитациона зона града** – област у којој се осећа утицај града
- **Урбана експлозија** – изузетно брз развој градова после Другог светског рата
- **Најстарији трагови насељености у Србији:** Лепенски вир и Винчанска култура

ПРИВРЕДА

РЕСУРСИ – ПРИРОДНА БОГАТСТВА

- **Обновљиви ресурси:** енергија Сунца, енергија ветра, водне снаге, шуме
- они се убрајају у чисте изворе енергије који не загађују животну средину
- **Необновљиви ресурси:** руде, угаљ, нафта и природни гас
- угаљ и нафта су фосилни извори енергије и највећи загађивачи животне средине
- њиховим коришћењем настају киселе кише, тзв. ефекат стаклене баште и озонске рупе

ПРИВРЕДА – подела

	Производне делатности	Услугне делатности	
ПРИМАРНЕ ДЕЛАТНОСТИ	СЕКУНДАРНЕ ДЕЛАТНОСТИ	ТЕРЦИЈАРНЕ ДЕЛАТНОСТИ	КВАРТАРНЕ ДЕЛАТНОСТИ
пољопривреда	рударство	трговина	образовање
а) земљорадња	индустрија	туризам	наука
б) сточарство	грађевинарство	саобраћај	култура
шумарство	производно занатство	угоститељство	здравство
лов и риболов		услужно занатство	управа
			војска
			полиција....

ИНДУСТРИЈА - подела

ТЕШКА ИНДУСТРИЈА	ЛАКА ИНДУСТРИЈА
Енергетика	Прехрамбена инд.
Рударство	Текстилна инд.
Црна металургија	Лака хемијска инд.
Обојена металургија	Дрвна инд. и инд. папира и целулозе
Индустрија неметала	Индустрија коже, гуме и обуће
Металопрерађивачка	Дуванска инд.
Машинска	Графичка инд.
Електротехничка инд.	
Тешка хемијска инд.	
Индустрија грађевинског материјала	

ЕВРОПА

➤ ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ И ГРАНИЦЕ

Европа је део велике континенталне масе Евроазије.

Европа је са три стране окружена морем.

На **југу** од Африке одваја је Средоземно море, њене **западне** обале запљускује Атлантски океан, а **северне** Северни ледени океан.

Источну границу према Азији чине:

- планина Урал
- река Урал
- Каспијско језеро
- планина Кавказ
- Црно море
- мореуз Босфор
- Мраморно море
- мореуз Дарданели
- Егејско море

Најсевернија тачка континенталног дела Европе је Северни рт (у Норвешкој)

Најјужнија тачка је Рт Мароки (Шпанија)

Назападнија тачка је Рт Рока (Португалија)

Најисточнија тачка се налази на Северном Уралу.

Европа је најближа Африци преко Гиблартарског мореуза (14км).

Гибралтарски мореуз спаја Средоземно море и Атлантски океан.

Европа се целом својом површином налази на северној Земљиној полулопти (северно од екватора), што значи да сва места у Европи имају северну географску ширину.

Европа се простира и на источној и на западној Земљиној полулопти. Већи део је на источној (источно од Гринича). Гринич пресеца : Велику Британију, Француску и Шпанију. Те земље се простиру и на источној и на западној полулопти.

Земље које се својом целом површином налазе на западној полулопти су: Португалија, Ирска и Исланд.

Европа се највећим делом простире у северном умереном топлотном појасу, а најсевернији делови Европе у северном хладном топлотном појасу. (северни поларник је граница ових топлотних појасева и налази се на 66°33“

- **РАЗУЂЕНОСТ ОБАЛА**

На северу Европе је **Северни ледени океан**, најмањи и најплићи од свих океана.

- Делови Северног леденог океана су: Норвешко море, Баренцово, Бело и Печорско.
- Острва: Нова земља и Шпицбершка острва
- Полуострво Кола

Западна граница Европе је **Атлантски океан**. Има велики значај у међународном саобраћају и трговини.

- Делови Атлантског океана су: Северно море, Балтичко море и Ирско море.
- Мореузи: Скагерак и Категат који повезују Балтичко и Северно море.
- Заливи: Ботнички и Бискајски
- Острва: Исланд, Ирска и Велика Британија
- Полуострва: Скандинавско (највеће у Европи) и Јиланд.
- Канал Ламанш се налази између Велике Британије и континенталне Европе.

Јужну границу Европе чини **Средоземно море**.

- Делови Средоземног мора су: Егејско море, Јонско море, Јадранско море, Лигурско и Тиренско.
- мореузи: Средоземно море је са Атлантским океаном спојено Гибралтарским мореузом, а са Мраморним морем и Црним морем мореузима Дарданели и Босфор. Између Јадранског и Јонског мора је мореуз Отрантска врата.
- Полуострва: Пиринејско, Апенинско, Балканско
- Заливи: Лионски, Ђеновски, Солунски
- Острва: Сардинија, Сицилија, Малта, Крит и Балеарска острва.

- **РЕЉЕФ**

Најстарији део европског копна је источноевропска или руска плоча.

Европа је претежно низијски континент.

- **Низије:** Источноевропска низија (највећа низија у Европи)
- Прибалтичка (Немачко-пољска) низија (настала је под утицајем повлачења ледника и мора – шљунковита и песковита)
- Западноевропска низија (делови ове низије на територији Холандије и Белгије су нижи од нивоа мора)
- Панонски басен (највећи затворени басен у Европи)
- Мање низије: Влашка, Падска (у долини реке По у Италији), Солунска и на Пиринејском полуострву Андалузија и Арагоонија.
- **Планине: раседне (громадне) и набране (веначне)**
- **Раседне или громадне:** Скандинавске и Британске планине су најстарије планине у Европи
- Централни масив (Француска), Шварцвалд, Харц (Немачка), Судети, Крконоше (Чешка), Родопске планине и Српско-македонска маса (Балканско полуострво), Олимп (Грчка).
- Набране или веначне:
- Пиринеји, Алпи (најдужи планински венац у Европи), Карпати, Балканске, Апенини (Италија), Динариди (на Балканском полуострву), Кавказ (на граници са Азијом)
- **Највиши врх** Европе је Елбрус на Кавказу, а на Алпима Монблан.
- **Највиши живи вулкан у Европи** је Етна на острву Сицилија- Италија)
- Вулкана има највише у Италији (Етна, Везув, Стромболи, Вулкано), Грчкој (Санторини острва) и Исланду (Хекла)

КЛИМА И БИЉНИ СВЕТ

Европа се највећим делом простире у северном умереном топлотном појасу, а најсевернији делови Европе у северном хладном топлотном појасу.

На климу Европе утичу климатски фактори:

- Географска ширина (са порастом географске ширине температура се снижава – од југа ка северу)

- Рељеф – правац пружања планина. Набране планине спречавају продор топлих и влажних ваздушних маса са Средоземног мора ка унутрашњим континенталним деловима Европе. (Алпи, Динариди)
- Атлантски океан и западни ветрови
- Средоземно море
- Сибир и Северни ледени океан

- **Типови климе**
  - Средоземна или суптропска клима – заступљена је поред Средоземног мора. (дуга, топла и сува лета, зиме благе и кишовите)
  - Умереноконтинентална клима – изражена су четири годишња доба. Заступљена је у областима до 800м надморске висине. Источно од Средње Европе прелази у континенталну, а западно у атлантску (океанску).
  - Континентална клима је заступљена у Средњој и Источној Европи, у областима удаљеним од Атлантског океана. (одлике: топла и жарка лета, хладне зиме веома мала количина падавина)
  - Атлантска клима настаје под утицајем ваздушних маса које се формирају изнад Атлантског океана, топле Голфске струје и сталних западних ветрова. (умеренотопла лета, благе зиме, велика влажност падавина – падавине су равномерно распоређене током целе године) Заступљена је у Западној Европи и на западним обалама Скандинавског полуострва (због топле Голфске струје, море поред обала Норвешке се зими не леди)
  - Субполарна клима - дуге и снежне зиме (трају десет месеци) и прохладна лета (два месеца трају). Заступљена је на крајњем северу Европе.
  - Планинска клима – дуге и снежне зиме и кратка и свежа лета. Формира се под утицајем надморске висине – на сваких 100м температуре се снижавају за 0,6°C. Заступљена је у свим планинским пределима изнад 800м надморске висине.

- **Биљни свет**
  - Средоземна област: биљни свет чине средоземне зимзелене шуме (приморски храст, чемпрес) и макије. Биљне културе: маслина, винова лоза, агруми (поморанџа, лимун, мандарина)
  - Западна Европа – листопадне шуме и пашњаци
  - Средишњи део Европе (између 40° и 50° сгш) – степе у Источноевропској и Панонској низији. Степе су претворене у обрадиво земљиште и у овим областима најбоље успевају биљне културе: пшеница, кукуруз, сунцокрет, шећерна репа.

- На севернијим ширинама, изнад појаса листопадних шума, распрострањене су четинарске шуме – **тајге**.
- Изнад тајги, око поларника су распрострањене **тундре**.
- Вертикална биљна зоналност – настаје опадањем температуре ваздуха са порастом надморске висине. Најизраженија је на Алпима.
- Идући од подножја до планинских врхова смењују се:
  - листопадне шуме,
  - мешовите шуме,
  - четинарске шуме,
  - планински пашњаци (сувати),
  - вечити снег и лед.

ВОДЕ ЕВРОПЕ

- РЕКЕ имају велики привредни (економски) значај. Многе велике реке су међусобно повезане каналима, уливају се у океан или море, тако да су многе државе Европе преко река пловним путем повезане са свим поморским земљама света. **ПОГЛЕДАЈ карту и види како је Београд повезан пловним путем са Северним морем (Атлантски океан) и са Црним морем.** Сви велики индустријски градови Европе се налазе у долини или на обали неке реке.
- **Најдужа** река Европе је **ВОЛГА**. Извире на Валдајском побрђу у Источноевропској низији. Има преко 200 притока, али улива се у Каспијско језеро, а не у море. Такав слив се зове **унутрашњи слив**. Да тако велика, пловна река не би изгубила саобраћајни значај, између ње и њених притока су прокопани канали, тако да бродови из Волге могу преко канала и других река да исплове у мора. Волга на свом ушћу прави велику делту. На Волги је изграђено више вештачких језера и хидроелектрана.
- **ДУНАВ** је по дужини друга река у Европи. То је међународна река. Протиче кроз више држава. **Кроз које државе пролази Дунав?** Извире на планини Шварцвалд у Немачкој, а улива се у Црно море. Има делтасто ушће, рачва се у три рукавца. На Дунаву се налазе четири **главна града**: БЕЧ, БРАТИСЛАВА, БУДИМПЕШТА и БЕОГРАД.
- **РАЈНА** – по промету робе, прва река Европе. Повезана је каналима са другим рекама и њена долина је веома густо насељена. Велики индустријски градови се налазе у долини Рајне.
- Европске реке припадају различитим сливовима.

- **СЛИВ АТЛАНТСКОГ ОКЕАНА** - Рајна, Темза, Лаба (Елба), Сена, Лоара, Гарона, Дордоња, Жиронда, Дуро, Тахо (Тежо), Гвадијана и Гвадалкивир. Ове реке имају естуарска ушћа (потопљена ушћа). Водостај на овим рекама је уједначен целе године због атлантске климе. (одлике атлантске климе: свежа лета, благе зиме и велика количина падавина равномерно распоређена током целе године).
- **СЛИВ СРЕДОЗЕМНОГ МОРА** - Ебро, Рона, По, Неретва, Марица. Ове реке су кратке и у летњем периоду имају малу количину воде, а неке мање реке чак пресушују. То се догађа због климе – средоземне.
- **СЛИВ БАЛТИЧКОГ МОРА** – Њемен, Западна Двина, Одра, Висла. Одра и Висла имају естуарско ушће, луке су смештене на ушћима река, далеко од обале мора, јер је обала Прибалтичке низије ниска и песковита.
- **СЛИВ ЦРНОГ МОРА** – Дунав са његовим притокама, Дњепар, Дњестар. Река Дон се улива у Азовско море, али је оно део Црног мора, па можемо рећи и да река Дон припада сливу Црног мора.
- **СЛИВ КАСПИЈСКОГ ЈЕЗЕРА** – Волга и Урал.
- Реке и градови:
  - Лондон - Темза
  - Париз - Сена
  - Рим – Тибар
  - Варшава – Висла
  - Ротердам - Рајна (ушће)
  - Праг - Влтава
  - Санкт Петербург – Нева
  - Дунав - БЕЧ , БРАТИСЛАВА, БУДИМПЕШТА и БЕОГРАД.

ЈЕЗЕРА

У Европи се природна језера могу сврстати у три области: балтчка, алпска и балканска.

БАЛТИЧКА језера – настала у тектонским и ледничким удубљењима.

Ладога (највеће језеро у Европи, отока овог језера је река Нева). Оњега, Венер и Ветер.

АЛПСКА језера – ледничка језера, настала у цирковима и валовима. Најпознатија су: Женевско, Боденско, Комо, Гарда, Мађоре, Бледско језеро.

БАЛКАНСКА језера : Скадарско, Охридско, Преспанско, Дојранско. То су тектонска језера, а Скадарско је крашко језеро. Има и ледничких језера на високим планинама. Најпознатија су Дурмиторска језера у Црној Гори.

Значај језера:

- утичу на климу у свом окружењу,
- саобраћајни значај,
- риболов,
- изградња хидроелектрана,
- туризам и рекреација.

• **СТАНОВНИШТВО**

- Најгушће насељен континент
- Природни прираштај је негативан
- Велико учешће старог становништва
- Неопходна је примена опулационе политике у циљу повећања природног прираштаја
- Становништво Европе се дели на четири групе према свом пореклу:

• **ИНДОЕВРОПСКА ГРУПА НАРОДА:**

- **СЛОВЕНИ (источни, западни и јужни):**
- Руси, Украјинци, Белоруси, Пољаци, Чеси, Словаци, Лужички Срби, Бугари, Срби, Хрвати, Словенци, Бошњаци, Македонци, Црногорци.
- **РОМАНИ**
- Французи, Италијани, Шпанци, Португалци, Румуни, Валонци
- **ГЕРМАНИ**
- Немци, Енглези, Холанђани, Данци, Исланђани, Норвежани, Фламандци
- **КЕЛТИ**
- Ирци, Велшани, Шкоти, Бретонци
- **ОСТАЛИ**
- Грци, Албанци, Летонци, Литванци

• **УГРОФИНСКА ГРУПА НАРОДА**

- Мађари, Финци, Естонци
- **ТУРСКО – ТАТАРСКА:** Турци
- **СЕМИТСКА:** Јевреји

Регије Европе

1. **Јужна Европа** обухвата Пиринејско полуострво, Апенинско и Балканско полуострво, острва: Сардинија, Корзика(припада Француској), Сицилија, Балеарска острва, Грчка острва у Јонском и Егејском мору, Крит. Излази на Средоземно море које се налази између Европе, Африке и Азије.

Које државе Јужне Европе су континенталне?

Државе на Пиринејском полуострву; Шпанија, Португалија, Андора.

Државе на Апенинском полуострву: Италија, Сан Марино и Ватикан.

Државе на Балканском полуострву: Србија, Северна Македонија, Бугарска, Грчка, Црна Гора, Албанија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Словенија.

Острвска држава у Средоземном мору: Малта

2. **Средња Европа** излази на Балтичко, Северно, Црно море.

Државе: Немачка, Аустрија, Швајцарска, Чешка, Словачка, Пољска, Мађарска, Румунија, Лихтенштајн.

Које државе Средње Европе излазе на море, а које су континенталне?

3. **Западна Европа:** УК Велике Британије и Северне Ирске, Ирска, Холандија, Белгија, Луксембург и Француска.

Који океан запљускује обале Западне Европе?

Које државе Западне Европе су острвске?

4. **Северна Европа** обухвата Скандинавско полуострво на коме се налазе Шведска и Норвешка, полуострво Јиланд на коме се налази Данска, острвску државу Исланд и Финску.

Између Шведске и Финске је Ботнички залив (Балтичко море).

Који океан запљускује северну обалу Северне Европе, а који западну обале?

5. **Источна Европа:** Руска Федерација (евроазијска држава), Украјина, Белорусија, Летонија, Литванија, Естонија, Молдавија.

Међународне организације

- Европска унија је формирана је 1992. Уговором у Маастрихту (град у Холандији)
- Оснивачи ЕУ: Белгија, Немачка, Италија, Луксембург, Француска и Холандија
- Остале чланице ЕУ су се касније прикључивале
- Седиште ЕУ је Брисел

- Циљ је био стварање јединствене економске силе са заједничком међународном политиком у циљу европских интереса
- Дан ЕУ се обележава 9. маја
- Химна је "Ода радости" – Девета Бетовенова симфонија
- Застава – плава са 12 звездица

- Организација уједињених нација ОУН – седиште у Њујорку
- УНЕСКО - Организација Уједињених нација за образовање, науку и културу
- УНИЦЕФ - међународни фонд за децу и омладину
- Црвени крст - хуманитарна организација са седиштем у Женеви

Задаци:

1. Прецртај нетачан географски објекат или појам да би реченица била тачна:

- Европа лежи **северно/јужно** од Екватора.
- **Највећи** део Европе лежи **источно/западно** од Гринича.
- Европа спада у **разуђене/неразуђене** континенте.
- Европа припада **Старом/Новом** свету.

2. Заокружи тачан одговор. Највећи део Европе лежи у:

- а) жарком топлотном појасу
- б) јужном умереном топлотном појасу
- в) северном умереном топлотном појасу
- г) јужном хладном топлотном појасу

3. Заокружи тачан одговор. Европа је најближа Африци на простору:

- а) мореуза Босфор
- б) мореуза Гибралтар
- в) Беринговог мореуза
- г) Суецког канала

4. Прецртај нетачан географски објекат или појам да би реченица била тачна:

- Највиша тачка Европе налази се на **Уралу/Кавказу**.
- Најнижа тачка се налази на ушћу реке **Волге/Дунава**.
- Мон Блан је највиши врх **Алпа/Карпата**.
- Низија чији делови се налазе испод нивоа мора је **Панонска/Западноевропска**.

5. У левој колони наведени су типови климе, а у десној области у којима су заступњени. Повежи их уписивањем одговарајућег броја из леве колоне на празне линије у десној колони.

1. атлантска клима	_____	Апенинско полуострво
2. средоземна клима	_____	Источноевропска низија
3. континентална клима		

6. Копнену границу Европе чине две планине. То су _____ и _____.

7. Међу понуђеним низијама Европе наведене су и две које се **не налазе** у Европи. Прецртај их.

Западноевропска, Источноевропска, Хиндустанска, Влашка, Панонска, Туранска, Падска низија

8. Дата су велика острва Европе. Пронађи и прецртај уљезе.

Велика Британија, Ирска, Исланд, Сицилија, Јава, Сардинија, Крит, Сокотра, Корзика

9. Прецртај нетачан географски објекат или појам да би реченица била тачна:

- а) Најдужа европска река је **Дунав/Волга**.
- б) На свом ушћу Црно море река Дунав гради **делту/естуар**.

10. Један од понуђених одговора **није тачан**. Пронађи га и заокружи. На климу Европе утичу:

- а) Голфска струја и западни ветрови
- б) висина и правац пружања планина
- в) близина топлог Индијског океана
- г) отвореност према Сибиру и Северном леденом океану

11. У левој колони наведени су градови, а у десној реке. Повежи их уписивањем одговарајућег броја из леве колоне на празне линије у десној колони.

1. Немачка	_____	Северна Европа
2. Холандија	_____	Јужна Европа
3. Финска	_____	Западна Европа
4. Португалија	_____	Источна Европа
5. Украјина	_____	Средња Европа

12. У левој колони наведени су градови, а у десној регије Европе. Повежи их уписивањем одговарајућег броја из леве колоне на празне линије у десној колони.

1. Беч	_____	Темза
2. Париз	_____	Дунав
3. Лондон	_____	Сена

13. Напиши **X** у одговарајуће поље тако што ћеш повезати острва и полуострва са регијом Европе у којој се налазе.

	Јужна Европа	Средња Европа	Западна Европа	Источна Европа	Северна Европа
Скандинавско полуострво, Јиланд, острво Исланд					
Пиринејско, Балканско и Апенинско полуострво					
полуострво Бретања, острва Британија и Ирска					
Полуострво Крим, полуострво Кола, острво Нова земља					

14. Ако је тврдња тачна заокружи слово Т, а ако је нетачна слово Н.

а) Миграције могу бити унутрашње и спољашње	Т	Н
б) Најчешће унутрашње миграције су село – град	Т	Н
в) Најчешћи узрок савремених миграција је економски	Т	Н

15. Заокружи тачан одговор. Биолошку структуру становништва чине:

а) полна и расна структура;	б) полна и старосна структура;
в) старосна и верска структура;	г) верска и национална структура;

16. Ако је тврдња тачна заокружи слово Т, а ако је нетачна слово Н.

а) Највећи природни прираштај је у Африци	Т	Н
б) Развијене земље имају већи природни прираштај	Т	Н
в) Србија се суочава са депопулацијом	Т	Н
г) Косово и Метохија имају највећи природни прираштај у Европи	Т	Н

17. Са леве стране су дате област, а са десне појмови везани за насељеност. Повежи их уписујући слово на одговарајуће линије.

а) низијске области	
б) високе планине	___ густо насељене
в) пустиње	
г) приобалне области	___ ненасељене
д) тропске кишне шуме	
ђ) долине река	

18. Са леве стране су дати ресурси, а са десне њихова обновљивост. Повежи их уписујући слова на одговарајуће линије.

а) руде	
б) нафта	
в) водне снаге	_____ обновљиви ресурси
г) земни гас	
д) ветар	
ђ) угаљ	_____ необновљиви ресурси
е) Сунце	

19. Са леве стране су дате неке делатности, а са десне сектори којима припадају. Повежи их уписујући слово на одговарајуће линије.

а) пољопривреда	_____ примарни сектор
б) туризам	
в) саобраћај	_____ секундарни сектор
г) индустрија	
д) образовање	_____ терцијарни сектор
ђ) шумарство	
е) грађевинарство	_____ квартарни сектор
ж) здравство	

20. Са леве стране су дата нека занимања, а са десне сектори којима припадају. Упиши слово на линије.

а) наставник	_____ примарни сектор
б) собарица	_____ секундарни сектор
в) шумар	_____ терцијарни сектор
г) зидар	_____ квартарни сектор